

TUUSULA

TUUSKODON MAISEMASELVITYS

Tuuskodon asemakaavan muutos, kaava nro 3562

TUUSULA

Julkaisija: Tuusulan kunta, Kaavoitus, 2024

Kartta-aineisto: © Tuusulan kunta

Teksti, taitto, kartat ja kuvat, jos ei toisin mainita:

Maisema-arkkitehtitoimisto Kokoma / Satu Siltanen, Niina Strengell

Sähköinen: ISBN xxx-xxx-xxx-xxx-

Tuuskodon maisemaselvitys

Sisältö	3
Johdanto	4
Suunnittelualue.....	4
Kaavoitustilanne	5
Yleiskaava.....	5
Asemakaavaehdotus.....	5
Maaperä, maisemarakenne ja topografia	6
Kallio- ja maaperä.....	6
Maisemarakenne ja topografia.....	7
Luontoarvot	8
Vesisuhteet.....	9
Virkistyspalvelut	10
Maisemahistoria	12
Maisemalliset suositukset	16
Kirkonkylänmäki, nykytila.....	16
Kirkonkylänmäki, tavoitteet.....	16
Tuuskoto, nykytila.....	18
Tuuskoto, tavoitteet.....	18
Kirkkotien vanha risteys, nykytila.....	20
Kirkkotien vanha risteys, tavoitteet.....	20
Näkymät Tuusulanjärvelle ja laaksoihin, nykytila.....	22
Näkymät Tuusulanjärvelle ja laaksoihin, tavoitteet.....	22
Maisemasuunnitelma	24
Kotuntien venevalkama, Kotunpuisto ja Kotorannanpuisto	26
Lähteet	31

Johdanto

Tuusukodon alueelle ollaan laatimassa asemakaavamuutosta, jota varten on laadittu maisemaselvitys. Työn tavoitteena on ollut tukea alueen kulttuuri- ja maisemahistoriallisia arvoja, parantaa virkistysmahdollisuuksia sekä niiden toiminnallisuutta.

Selvityksessä kuvataan suunnittelualan maisema, siihen vaikuttavat tekijät, kuten maaperä ja topografia sekä maiseman erityispiirteet. Selvityksessä annetaan suositukset maisemallisten arvojen huomioimiseksi kaavoituksessa.

Tämän selvityksen on tilannut Tuusulan kunnan kaavoitus. Selvityksen ohjausryhmässä ovat olleet kaavoituspäällikkö Anne Olkkola, yleiskaavasuunnittelija Henna Lindström, kaavasuunnittelijat Tiia Niemelä, Miia Nätyнки ja Teija Hallenberg sekä maisema-arkkitehti Katariina Väättänen. Konsultteina ovat olleet Satu Siltanen ja Niina Strengell Maisema-arkkitehtitoimisto Kokomasta. Selvitys on laadittu keväällä 2024.

Suunnittelualaue

Tuusukodon alue sijaitsee Tuusulanjärven itärannalla, noin 2 km Hyrylän ydinkeskustasta pohjoiseen päin. Suunnittelualaueena on 29 hehtaarin kokoinen Tuusukodon asemakaavamuutoksen alue, joka näkyy kuvassa 1. Kulttuurihistoriallisia ja maisemakuvaan liittyviä arvoja sekä virkistystoimintaa on tarkasteltu laajemmalla alueella.

Suunnittelualaue on pääosin rakennettu. Aluetta leimaa historiallinen kerroksellisuus. Tuusulan Rantatie – ja Kirkkotie sen osana – on ollut alueen kehityksen lähtökohta ja nykyisinkin paikoitellen viehättävä kulttuurihistoriallinen miljö. Alueella sijaitsevat Tuusukodon palvelutalo, Kotorannan palvelukeskus, Tuusulan vanha kunnantalo, Tuusulan seurakunnan Pappila sekä useita pientaloja.

Kuva 1. Suunnittelualan rajaus.

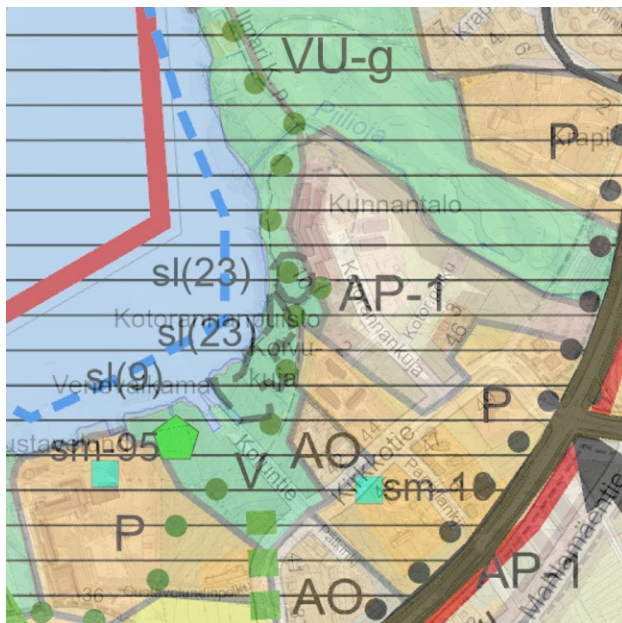
Kaavoitustilanne

Yleiskaava

Suunnitteluratkaisu perustuu Tuusulan yleiskaavaan 2040, joka on valtuuston hyväksymä (14.11.2022), mutta ei vielä lainvoimainen, ote yleiskaavasta on kuvassa 2.

Tuusulan yleiskaavassa 2040 maisemaa koskevia merkintöjä Tuuskodon alueella ovat Tuusulanjärven ranta-alueen osoittaminen virkistysalueeksi (V) sekä alueen läpi kulkeva ohjeellinen ulkoilureitti (vihreät pallot). Kotorannanpuiston rantametsään on osoitettu kolme paikallisesti luonnonsuojelullisesti erityisen arvokasta aluetta (mustat katkoviivat, vihreä monikulmio.) Tuusulanjärvelle on osoitettu sinikehä (sininen katkoviiva), joka tarkoittaa virkistys- ja viheralueiden kehittämisen kohdealuetta Tuusulanjärven rantavyöhykkeellä. Pappilan kohdalla on muinaismuisto ja muut kulttuuriperintökohteet -merkintä (turkoosi neliö). Lisäksi koko alue on merkitty valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi (RKY) osana Tuusulan Rantatien kulttuurimaisema-nimistä aluetta (punainen viiva) sekä maakunnallisesti merkittäväksi kulttuuriympäristöksi (vaakaviivoitus).

Tuusulan Yleiskaavassa 2040 on osoitettu rakentamiseen jonkin verran nykyistä virkistysaluetta, mm. Kotorannankujan varrella.

Kuva 2. Ote Tuusulan Yleiskaavasta 2040

Asemakaavoitustilanne

Tuusukodon alue koostuu nykyisin useista eri asemakaavoista. Nykyiset asemakaavat ovat vuosilta 1980, 1981, 1985 ja 1989, eli ne ovat melko vanhoja. Kuvassa 3 näkyy ote alueen kaavarekisteristä, jossa näkyvät alueiden nykyiset käyttötarkoitukset. Vihreät alueet on osoitettu virkistysalueiksi ja punareunainen alue on osoitettu venevalkamaksi.

Alueen asemakaavan muuttaminen on vireillä. Asemakaavaehdotusta on laadittu yhtäaikaisesti maisemaselvityksen kanssa.

Asemakaavaehdotuksessa on esitetty uudisrakentamista mm. Tuuskodon alueelle ja Kotorannankujan varteen. Tuusulanjärven rannat on osoitettu virkistysalueiksi ja venevalkamaksi. Noin kolmannes kaava-alueesta on osoitettu virkistyskäyttöön.

Kuva 3. Ote kaavarekisteristä

Maaperä, maisemarakenne ja topografia

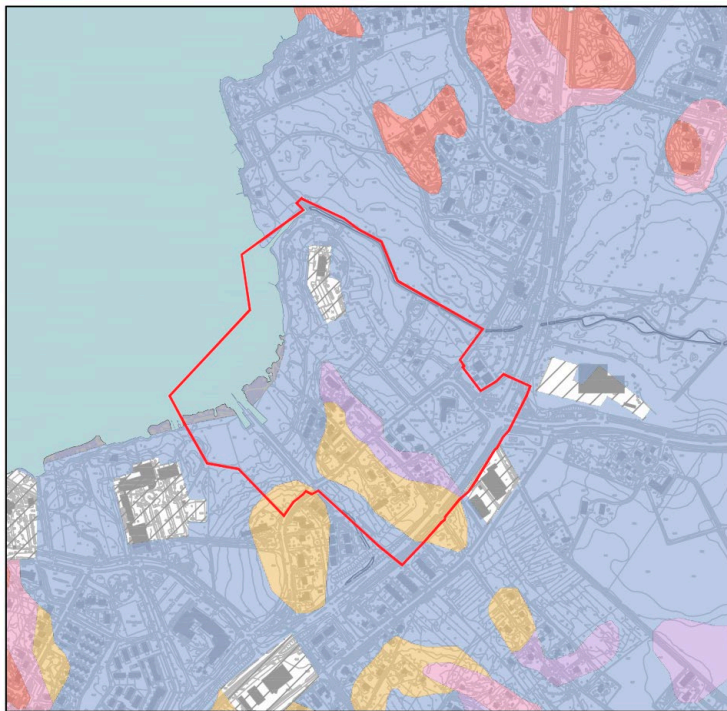
Kallio- ja maaperä

Tarkastelualue sijoittuu Tuusulan kallioperän merkittävimpään geomorfologiseen muodostumaan, Tuusulan murroslaaksoon. Tuusulan murroslaakso kulkee Espoon Pitkäjärven, Tuusulanjoen ja Tuusulanjärven kautta Lahteen saakka.

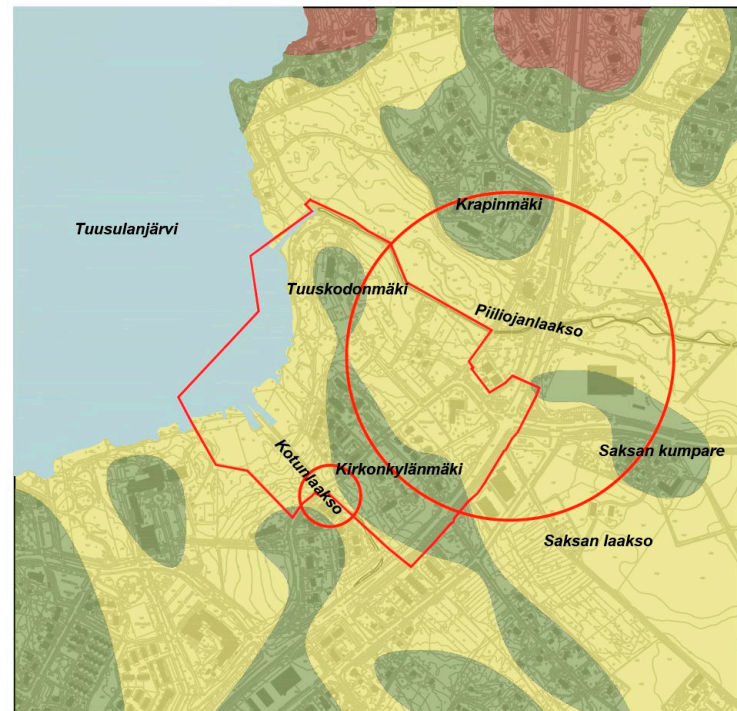
Kallioperä on pääosin graniittia, rantavyöhykkeellä on kvartsi- ja granodioriittivyöhyke; kallioperä koostuu happamista kivilajeista.

Kaava-alueen maaperä on pääosin savea, Kirkonkylänmäen kumpareella on hiesua ja hienoa hiettaa. Alueen maaperä on kuvassa 4.

Kuva 4. Alueen maaperä, 1:15 000

Kuva 5. Alueen maisemarakenne, 1:15 000

- Kalliomaata
- Hiekkamoreeni
- Hieno hietta
- Hiesu
- Savi
- Saraturve
- Kartoittamaton

- Selänne
- Vaihettumisvyöhyke
- Laakso
- Solmukohta

Maisemarakenne ja topografia

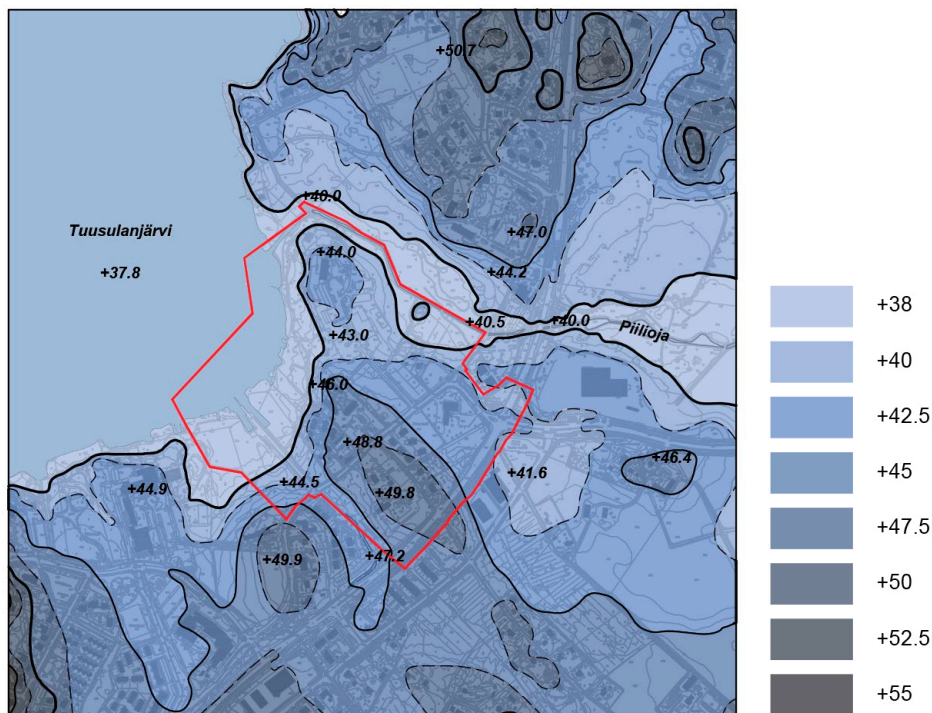
Tarkastelualue on Tuusulanjärven alavaa ranta-aluetta, jossa on matalia kumpareita. Tarkastelualueen erottuvin maisemarakenteen elementti Tuusulanjärven lisäksi on Piiliojan laakso, jonka Saksan kumpare jakaa kahtia. Laakso jakautuu Saksan laaksoon ja Piiliojan laaksoon Järvenpääntien ja Tuusulantien risteyksessä. Laakson jakaantumiskohdassa on maisemarakenteen solmukohta.

Kaava-alueen poikki kulkee etelä-pohjoissuuntainen kumpare, jolle sijoittuu Kirkonkylänmäki sekä Tuuskoto. Kumpareen itäpuolella on Piiliojan laakso ja länsipuolella Tuusulanjärven

alavaa rantaa sekä kapea Kotunlaakso. Kotunlaaksossa on pienempi maisemarakenteen solmukohta rantalaakson supistuessa kumpareiden väliin. Alueen maisemarakenne näkyy kuvassa 5.

Kaava-alueen alavin kohta on Tuusulanjärvi, jonka vedenpinnan korkeus on keskimäärin noin +37.8. Kaava-alueen korkein kohta sijoittuu Pappilan pihapiiriin, korkoon +49.8. Alueen topografia on loivaa. Alueen jyrkin rinne sijoittuu Tuuskodon kohdalle. Alueen topografia on esitetty kuvassa 6.

Kuva 6. Alueen topografia, 1:15 000

Luontoarvot

Kaava-alueen luonnonarvoiltaan merkittävimmät kohteet sijaitsevat rannoilla. Alueen luonnonarvot on esitetty kuvassa 7. Tuuskodon rannassa on tehty luontoselvitykset vuosina 2015, 2018 ja 2019. Rannassa on lähes järven pinnan tasossa olevia tervaleppälehtoja, jossa on myös metsäluhtiin kuuluvia alueita. Lehto- ja luhta-alueiden kasvillisuus on edustavaa, mutta harvinaisia kasvilajeja ei ole tavattu. Molemmat luontotyypeistä ovat Suomessa uhanalaisia ja säilyttämisen arvoisia.

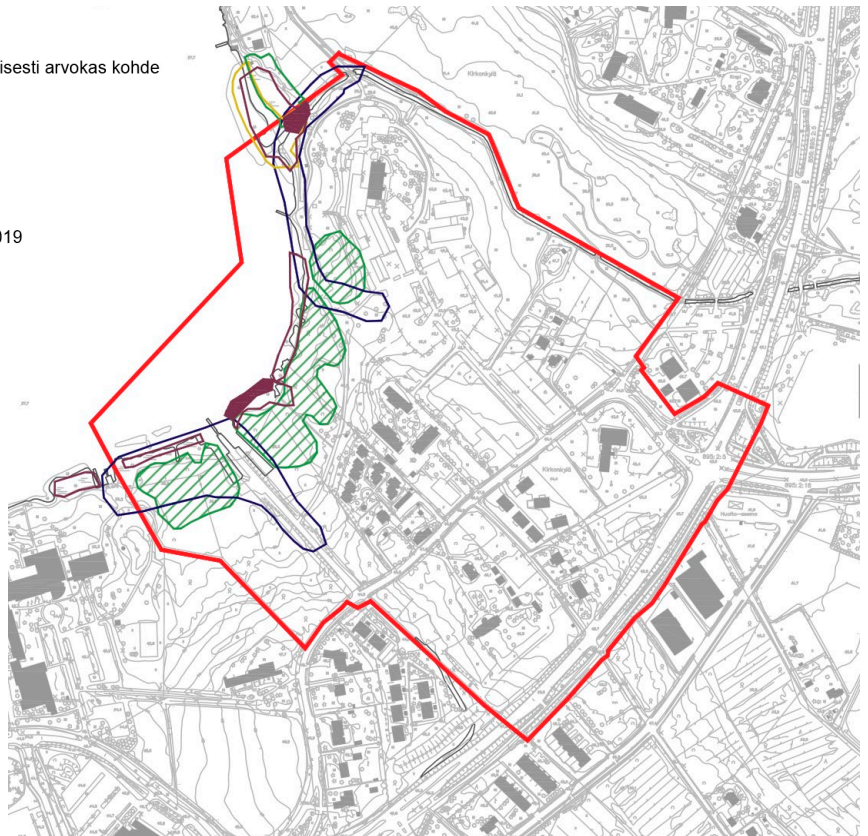
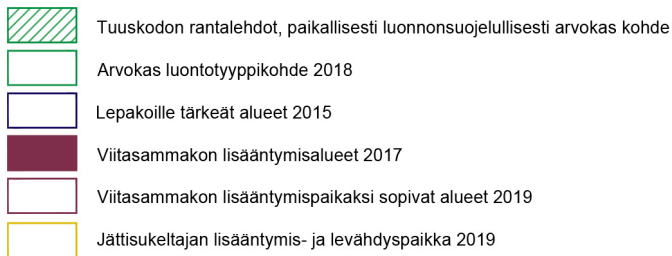
Ranta-alueen metsät on arvioitu luontoselvityksissä linnustolliseksi arvokkaiksi kohteiksi ja ne tulisi säilyttää luonnontilaisena. (Ympäristösuunnittelu Enviro Oy 2015; Mikkola 2011) Tuusulanjärvi on maakunnallisesti tärkeä lintualue. Arvokkaan lintualueen rajauksessa ovat mukana linnustollisesti arvokkaimmat luhtarannat ja laajat ruovikot, joitakin rantametsäalueita sekä järven itäpuoleiset, keväiset tulvapelot.

Luontoselvitysten mukaan alueen vesikasvillisuudessa ei ole tavattu huomionarvoisia kasvilajeja. Suurimmalla osalla kaava-alueen ranta-alueista on 5–30 m leveä järviruokovaltainen vyöhyke. Vesialueella esiintyy runsaasti sinilevää. (Manninen, Makkonen & Nieminen, 2019; Ympäristösuunnittelu Enviro Oy 2017.)

Kuva 8. Kaava-alueen rantametsissä on luontoarvojen tihentyä.

Tuusukodon alueella on havaittu pohjanlepakoita, vesisiippoja ja viiksisipiippaa/isoviiksisipiippaa. Yleisin oli pohjanlepakko, jota havaittiin useassa eri paikassa. Venevalkaman ympäristö on arvioitu luokan II lepakkoalueeksi, mikä tarkoittaa, että se on Eurobats sopimuksen suojelema lepakoille tärkeä ruokailu-alue. Tuuskodon länsipuoli on

Kuva 7. Kaava-alueen luonnonarvot

arvioitu luokan III lepakkoalueeksi, mikä tarkoittaa, että se on lepakoiden käyttämä alue, joka huomioidaan maankäytön muuttuessa, mikäli mahdollista. Venevalkaman ympäristö on rehevä ja suojaista ja siinä on vesi- ja viiksisiipuille sopivaa saalistusympäristöä. Rantapuusto tulisi venevalkamassa säästää ja välttää isojen aukkojen tekemistä rantapuustoon. Lepakkoalueella olevia reittejä ei tulisi valaista 15.5.–31.8. välisenä aikana. (Ympäristösuunnittelu Enviro Oy 2015)

Kaava-alueen rannoilta on viitasammakkohavaintoja vuodelta 2015. Rannoilla on varsinaisten havaintopaikkojen lisäksi todettu viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi sopivia allikkoisia ja lampareisia, kasvillisuuden suojaamia tulvaluhtia. Piiliojan suulla on todettu jättsukeltajan lisääntymis- ja levähdyspaikaksi sovelias ranta-alue. Viitasammakon ja jättsukeltajan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja koskee luonnonsuojelulain heikentämis- ja hävittämiskielto. Suojavyöhykkeen viitasammakon havaintopaikalle olisi oltava vähintään muutama kymmenen metriä. (Ympäristösuunnittelu Enviro Oy 2015; Manninen ym. 2019.)

Piiliojan suun pohjoispuolella on todettu maakunnallisesti arvokas luontokohde, leppävaltainen metsäluhta. Luontokohdeessa on myös haitallisia vieraskasvilajeja: isotuomipihlajaa, karhunköynnöstä ja terttuseljaa. (Manninen & Makkonen 2018)

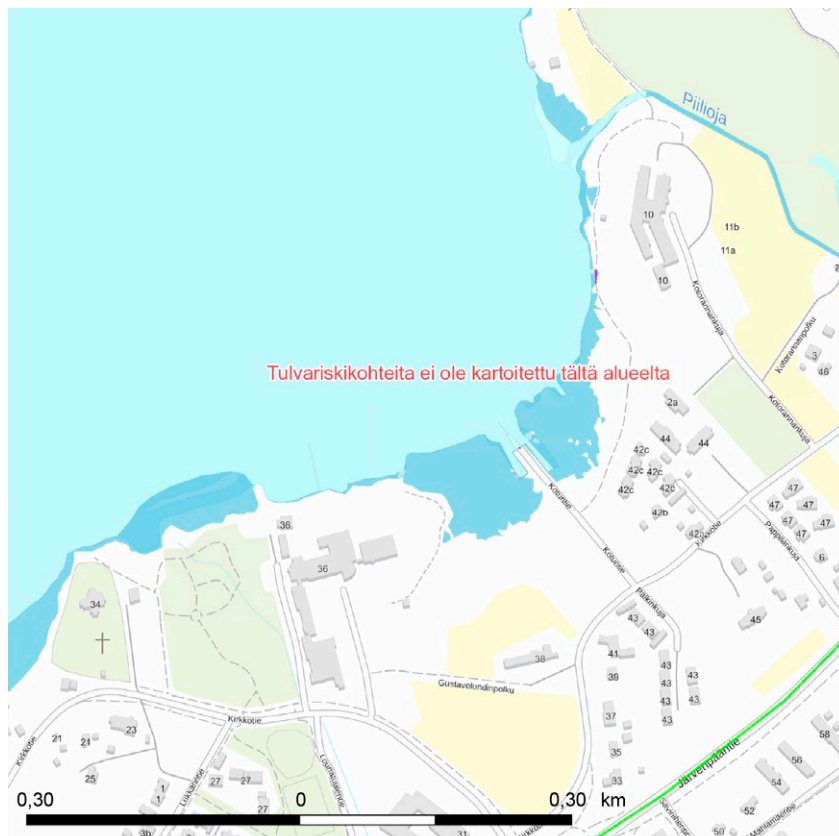
Vesisuhteet

Tuusulanjärvi on kaava-alueen merkittävin vesielementti. Tuusulanjärven vedenpinnan korkeus on keskimäärin noin +37,8. Tuusulanjärvi on hyvin matala, keskisyvyys on vain noin 3,2 m.

Kaava-alueella on Tuusulanjärven rantaviivaa noin kilometrin verran. Ranta on pääosin rakentamatonta pehmeikkörantaa. Laajimmat rannanmuokkaukset on tehty Kotuntien venevalkamassa. Kaava-alueen rannat ovat loivia ja ranta-alueilla saattaa tulla etenkin Kotuntien paikkeilla ja sitä ympäröivissä rantametsissä. Kaava-alueen tulvakartta on kuvassa 9.

Pohjoispuolella kaava-alue rajautuu Piiliojan puroon, joka saa alkunsa Rykmentinpuiston alueelta. Piilioja on tulvinut välillä, mutta suunnittelualueella ei ole ollut tulvahaittoja. Purolle on tehty tulva-altaita kaava-alueen itäpuolelle. Suunnittelualueella on myös pienempiä laskuojia Kotuntien ja Kotoranpuiston alueella.

Suunnittelualue ei ole pohjavesialuetta.

Kuva 9. Tulvakartta: yleinen vesistötulva, keran kahdessakymmenessä vuodessa (5 %) © ELY-keskukset, Suomen ympäristökeskus, MML

Virkistyspalvelut

Tuuskodon alueella on nykyään melko monipuoliset virkistyspalvelut. Tuusulanjärven rantaa pitkin kulkee rantareitti, jonka varteen sijoittuu nykyinen pieni oleskelulaituri, koirien uimapaikka ja rantametsän lammaslaitumet. Tuuskodon ympärillä on puistomaista maisemapuutaria. Tuuskodon puiston vieressä on Tuusulan golfklubin golfkenttä, joka pitää alueen perinteistä avointa maisemakuvaa yllä. Kotorannankujan varrella on palstaviljelyalue, joka tulee poistumaan alueen täydennysrakentamisen myötä.

Kotuntien päässä on kunnallinen venevalkama soutuveneille. Tuusulanjärvi sopiikin erityisesti souteluun, koska koko järvellä on 10 km/h nopeusrajoitus moottoriveneellä ajettaessa.

Tuusulanjärvestä on viime vuosina tullut suosittu talviurheilukohde. Järvellä ylläpidetään 18 km pituista matkaluistelurataa. Tuusulanjärvellä on myös aurinkolatu ja aurattu ulkoilureitti kävelijöille. Matkaluistelurata ja muut palvelut ovat houkuttelleet etenkin viikonloppuisin niin paljon väkeä, että pysäköintipaikoista on ollut pulaa ja jopa hälytysajoneuvojen reittejä on tukkiutunut luistelijoiden ja ulkoilijoiden autojen vuoksi. Tuuskodon rannassa on yksi luisteluradan lähtöpaikoista, pieni oleskelulaituri, jossa voi vaihtaa luistimet. Rannassa on ollut kaksi talvikäytössä olevaa wc:tä.

Väliaikaisten koulurakennusten luona on erilaisille pallopeleille soveltuva monitoimiareena.

Kuva 10. Tuuskodon rannassa kulkee rantareitti.

Tuuskodon alueen läheisyydestä löytyy myös kaupallisia virkistyspalveluita mm. Gustavelundista ja Krapista, kuten välinevuokrausta ja rantasauna uintimahdollisuuksiin. Alueen virkistyspalvelut ovat kuvassa 11.

Kävelyn ja pyöräilyn reitit

Tuuskodon alueen läpi kulkee Tuusulanjärven ympäripyöräilyreitti, joka kulkee osittain kevyen liikenteen väylällä ja osittain ajoradalla.

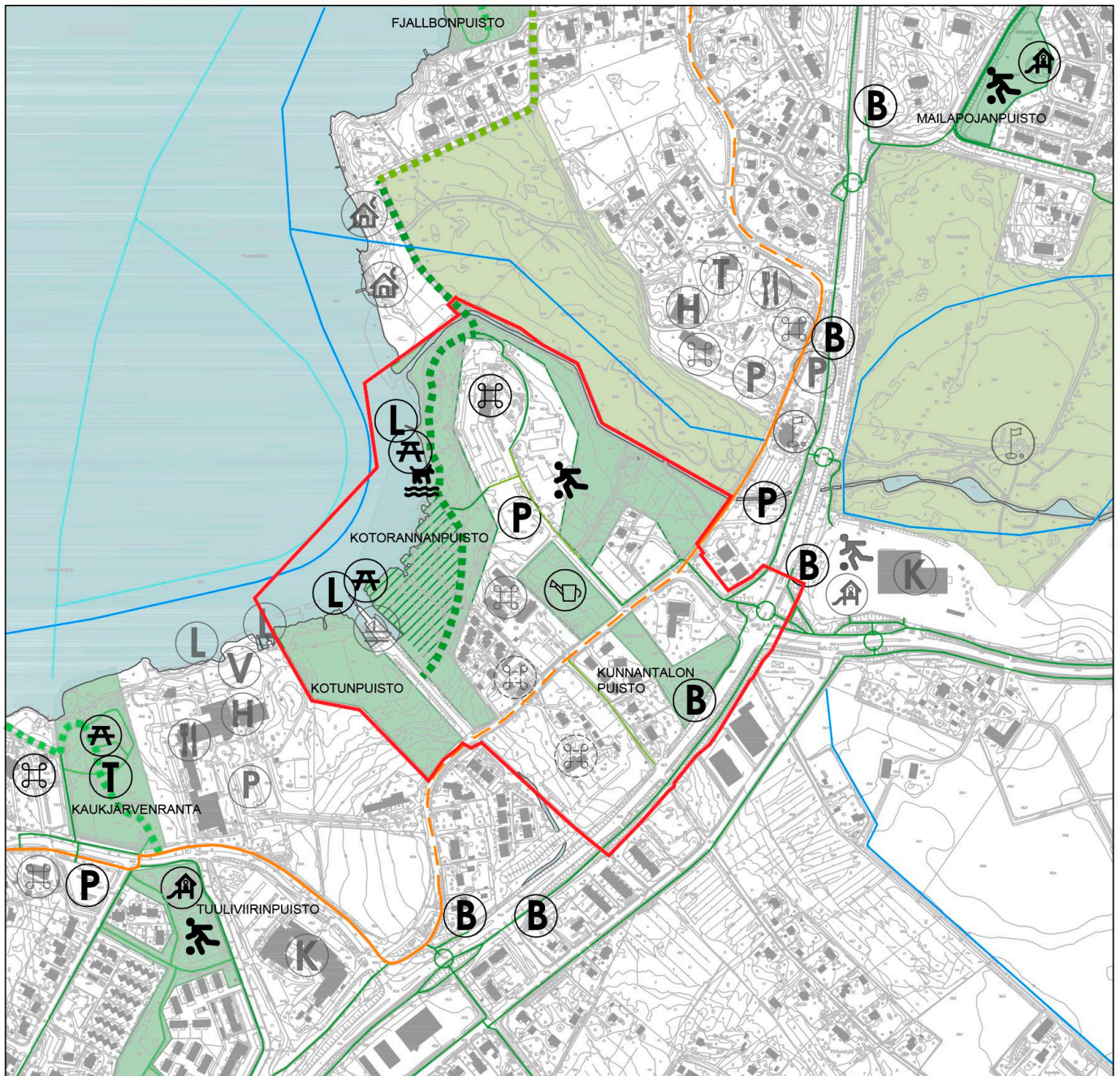
Tuusulanjärven rannassa on rantareitti, joka katkeaa nykyisin Kotuntien kohdalla.

Kävelyn ja pyöräilyn reitit kulkevat myös Kirkkotiellä. Vanhan tien mitoitus ei mahdollista jalankulun ja pyöräilyn erottamista autoilusta. Tämä ei ole virkistyskäytön näkökulmasta optimaalinen tilanne, koska kovaa kulkevat ajoneuvot voivat aiheuttaa vaaratilanteita esim. lasten ja lemmikkien kanssa liikkujille. Osa Kirkkotiestä on suunniteltu muutettavan kylätieksi, jolloin kevyelle liikenteelle erotetaan noin 1,5 m levyinen piennar yksikaistaisen ajoradan molemmin puolin.

Alueen nykyiset reitistöt ovat kuvassa 11.

NYKYISET ULKOILUREITIT JA -ALUEET

- Puisto
- Lammaslaidun
- Golfkenttä
- Tuusulanjärven rantareitti
- Tuusulanjärven ympäripyöräily jk+pp
- Tuusulanjärven ympäripyöräily ajoradalla
- Ulkoilureitti jk + pp
- Ulkoilureitti, vain kävely
- Ulkoilureitti, tonttikatu
- Hiihtolatu
- Talviluistelureitti
- Alikulku

Kuva 11. Nykyiset virkistyspalvelut ja -reitit, 1:8000

NYKYISET VIRKISTYSPALVELUT

	Pysäköinti, virkistykseen liittyvä		Urheilukenttä / Lähiliikuntapaikka
	Bussipysäkki		Koirien uimapaikka
	Venesatama		Viljelypalsta-alue
	Nähtävyys / maamerkki		Golf
	Koulun liikuntasali		Liikuntavälinevuokraamo
	Majoitus		Huoltorakennus
	Ravintola		Laituri
	Tapahtumapaikka		Sauna
	Leikkipaikka		Oleskelupaikka

PALVELUN JULKISUUS

	Julkinen
	Puolijulkinen (yksityisessä omistuksessa / julkinen palvelu, jonka käyttöön liittyy rajoituksia)
	Yksityinen

Maisemahistoria

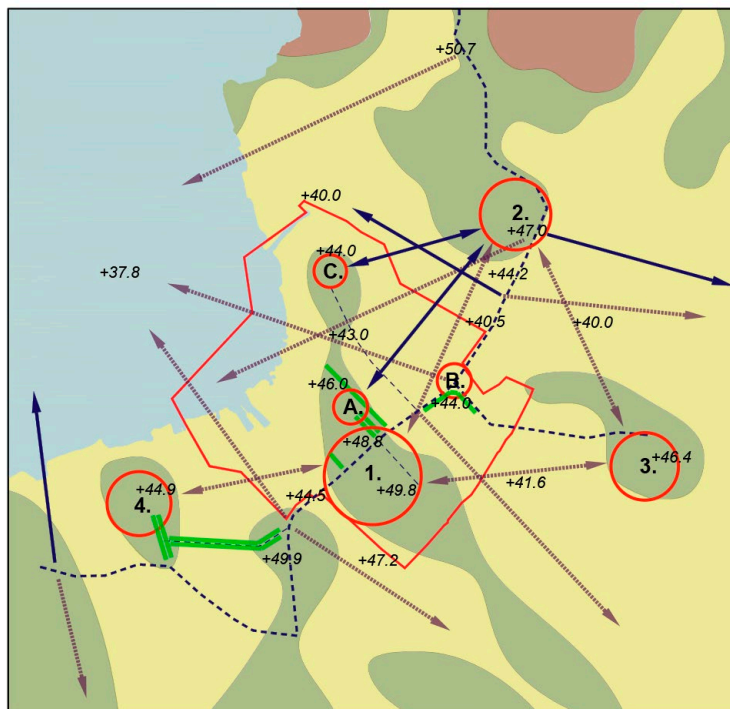
Nykyisen Rantatien ja Kirkkotien paikalla on todennäköisesti ollut paikallinen tie jo ennen vuotta 1643, jolloin Tuusulan kirkko rakennettiin. Tuusulan Kirkonkylä oli Tuusulanjärven alueen varhaisimpia kyliä. Se mainitaan ensimmäisen kerran 1443 nimellä Thusby ja 1553 alkaen nimellä Tuusula. Piiliojan laakson suulla oleva lahti oli hyvä kalapaikka, mikä on saattanut mahdollisesti vaikuttaa kylän syntymiseen. Kirkonkylän talojen lukumäärä on vaihdellut 1500-luvulta alkaen 5–8 välillä. Tunnetuimmat näistä ovat Saksa/Kottu, Kottu, Gustavelund/Eggerstas, Nikula, Pekkola, Krapa/Gustafsberg ja Pappila. Tuusulan kirkonkylän ryhmäkylä sijoittui kirkonkylänmäelle 1890-luvulle asti, jolloin isojako hajautti kylän. Vain Kottu ja Pappila jäivät isojaon jälkeen paikalleen. Alueen rakennuskanta näkyy kuvan 17 kulttuurimaisemakartassa. (Tuusulan museo 2020; Tuusulan kunta 2014; www, Tuusulan kunta)

Tarkastelualue on vanhojen karttojen perusteella ollut 1700-luvun lopulta 1900-luvun alkuun lähes kauttaaltaan avointa lukuun ottamatta vanhoja asuinpaikkoja. Vanhat kartat ovat kuvassa 13. Asuinpaikat ovat erottuneet avoimessa maisemassa maamerkeinä rakennusryhmineen ja puutarhakasvillisuuksineen. Vanhat asuinpaikat, Krapa, Kirkonkylänmäki sekä Saksa ovat sijoittuneet kumpareiden lounaaseen laskeville rinteille, maisemarakenteen solmukohtaan.

Asuinpaikkojen välillä on todennäköisesti ollut näköyhteys Piiliojan laakson poikki. Gustavelundin sekä Kirkonkylänmäen välillä on ollut myös näköyhteys. Kumpareilla sijaitsevilta asuinpaikoilta on avautunut hienoja näkymiä Tuusulanjärvelle ja peltolaaksoihin, kuvassa 12 on arvio vanhoista näkymistä.

Vanha Kirkko- ja Rantatie on seurailut laakson kumpareita ja ylittänyt laaksoalueet poikittain. Laaksojen ylityskohdissa on avautunut pitkiä näkymiä Tuusulanjärvelle sekä vastakkaiseen suuntaan laakson peltolaakso- ja niittyalueille. Kirkkotien risteyksestä on todennäköisesti ennen kunnantalon rakentamista avautunut esteettömät näkymät kylämäille, laaksoihin sekä järvelle.

Kunnantalo rakennettiin vuonna 1913 risteuksen eteläpuolelle ja siitä muodostui risteysalueen maamerkki eri suunnista saavuttaessa (kuva 18). Vuoden 1932 ilmakuvan perusteella kunnantalon sisäänkäyntipiha on ollut kohti risteystä, ja sisäänkäyntipiha on avautunut Piiliojan avoimeen peltolaaksoon ja kohti Krapia. Tien varressa on ollut 1930-luvun ilmakuvan mukaan nuori puukuja. Ilmakuvassa risteuksen pohjoispuolella on myös tilakeskus, jossa on toiminut kauppa. Näkymän pääte Saksan suunnasta saapuessa on vanhojen karttojen perusteella ollut tilakeskuksen piharakennuksen pääty. (www, Virtu-aali-Tuusula)

Vanhat asuinpaikat, kirkonkylän kartta 1888

1. Kirkonkylänmäki: Pappila ja Kottu
2. Krapa
3. Saksa
4. Gustavelund

Vuosisadan vaihteen maamerkit

- A. Koivukuja 1895
- B. Kunnantalo 1913
- C. Tuuskoto 1934

Säilyneet tiet

- Tielinjät, kirkonkylän kartta 1888
- ..... Tielinjät, ilmakuva 1932

Merkittävimmät näkymät

arvioitu karttojen ja topografian perusteella

- Säilyneet näkymät
- Umpeutuneet näkymät

- Puukujat, ilmakuva 1932

Kuva 12. Maisemahistoria

Kuva 13. Alueen vanhoja karttoja.

1. Kuninkaankartasto 1776-1805
2. Pitäjän kartasto 1840
3. Venäläinen topografiakartta 1898
4. Topografiakartta 1928
5. Topografiakartta 1958
6. Topografiakartta 1969
7. Topografiakartta 1978
8. Topografiakartta 1991
9. Maastokartta 2024

Kuva 14. Ilmakuva tarkastelualueelta vuonna 1932.

Alueen maisemakuva oli huomattavan avoin nykyiseen verrattuna. Ilmakuvas-
ta näkyy, että Tuuskodon rakentaminen
on juuri aloitettu.

Lähde: www, Tuusulan karttapalvelu

Vuonna 1959 rakennettu Järvenpääntie katkaisi alkuperäisen Rantatien ja risteys kohti Saksaa siirtyi Järvenpääntielle. Tuusulan Rantatie Krapilta pohjoiseen nimettiin vuonna 1982 museotieksi. (www, Tuusulan kunta)

Kirkonkylänmäellä oli 1800-luvun lopun kartan mukaan Pappila sekä Kotun tila, joiden pihapiirissä oli päärakennusten lisäksi useita muita rakennuksia. 1930-luvun ilmakuva perusteella Pappilan ja Kotun pihapiirit ovat olleet selvästi nykyistä avoimempia (kuvat 15,19). Pappilan päärakennus on todennäköisesti näkynyt laajemmässäkin maisemassa.

Kunnan ensimmäinen vanhainkoti, Koivukuja rakennettiin kirkonkylänmäen pohjoisreunaan vuonna 1895 (kuva 16). Koivukujan ja Kirkkotien välissä on 1930-luvun ilmakuvassa kaksirivinen puukuja, joka on todennäköisesti istutettu Koivukujan rakentamisen aikoihin. Pihapiiriin valmistui lisää rakennuksia, joista itäisin, muutettiin 60-luvulla lastenkoti Kotorannaksi. 1930-luvun ilmakuvaan Kotorannan pihapiiri on rajautunut avoimeen Piiliojan laaksoon suoralla, istutetulla reunalla. Reuna on todennäköisesti ollut kuusiaita, joka on istutettu vähentämään tuulisuutta Kotorannan pihapiirissä. (www, Virtuaali-Tuusula)

Tuuskodon rakentaminen vuonna 1934 toi Saksan, Kirkonkylänmäen ja Krapin rinnalle uuden maamerkin Piiliojan laaksoa reunustaville kumpareille. Rakennus on sijainnut Krapilta katsoessa järvimaiseman edessä ja todennäköisesti ollut valmistuttuaan Piiliojan laakson erottuvin maamerkki. Tuuskotoa laajennettiin myöhemmin 60- ja 80 luvuilla. Tuuskodon pohjoispuolella rannassa oli 30-luvulta alkaen Krapin uima- ja hiekkaranta, ”Tuusulan Riviera.” (www, Virtuaali-Tuusula)

Tuuskodolle johtanut koivukuja on istutettu vasta Tuuskodon rakentamisen jälkeen. Vuoden 1943 ilmakuvassa

Kuva 15. Näkymä Kirkkotieltä kohti Kirkonkylänmäkeä Kotunlaaksonkohdalla noin vuonna 1919. Vasemmalla Kottu ja oikealla Pappila. Kylämäen reuna hahmottuu hyvin maisemassa.

Lähde: www, Virtuaali-Tuusula

- Tuusulan rantatien kulttuurimaisema, RKY alue
- Tuusulanjärven kulttuurimaisema
- Rakennettu kulttuurialue
- Tuusulan Rantatien museotie
- Kiinteä muinaisjäännös
  - A. Tuusulan kirkonkylä
  - B. Gustavelund, asuinpaikka
  - C. Kirkonkylän 1. kirkko
- Rakennuskulttuurikohde / rakennettua kulttuurimaisemaa täydentävä rakennus tai rakennelma
  1. Tuusulan pappila
  2. Pappilan vanha siipirakennus
  3. Ali-Kottu
  4. Ali-Kotun luhtiaitta
  5. Villa Rosa
  6. Koivukuja
  7. Koivukujan uudisrakennus
  8. Koivukujan sauna-autokatos
  9. Kotoranta
  10. Tuusulan vanha kunnantalo
  11. Kunnansairaala, vanhainkoti Tuuskoto

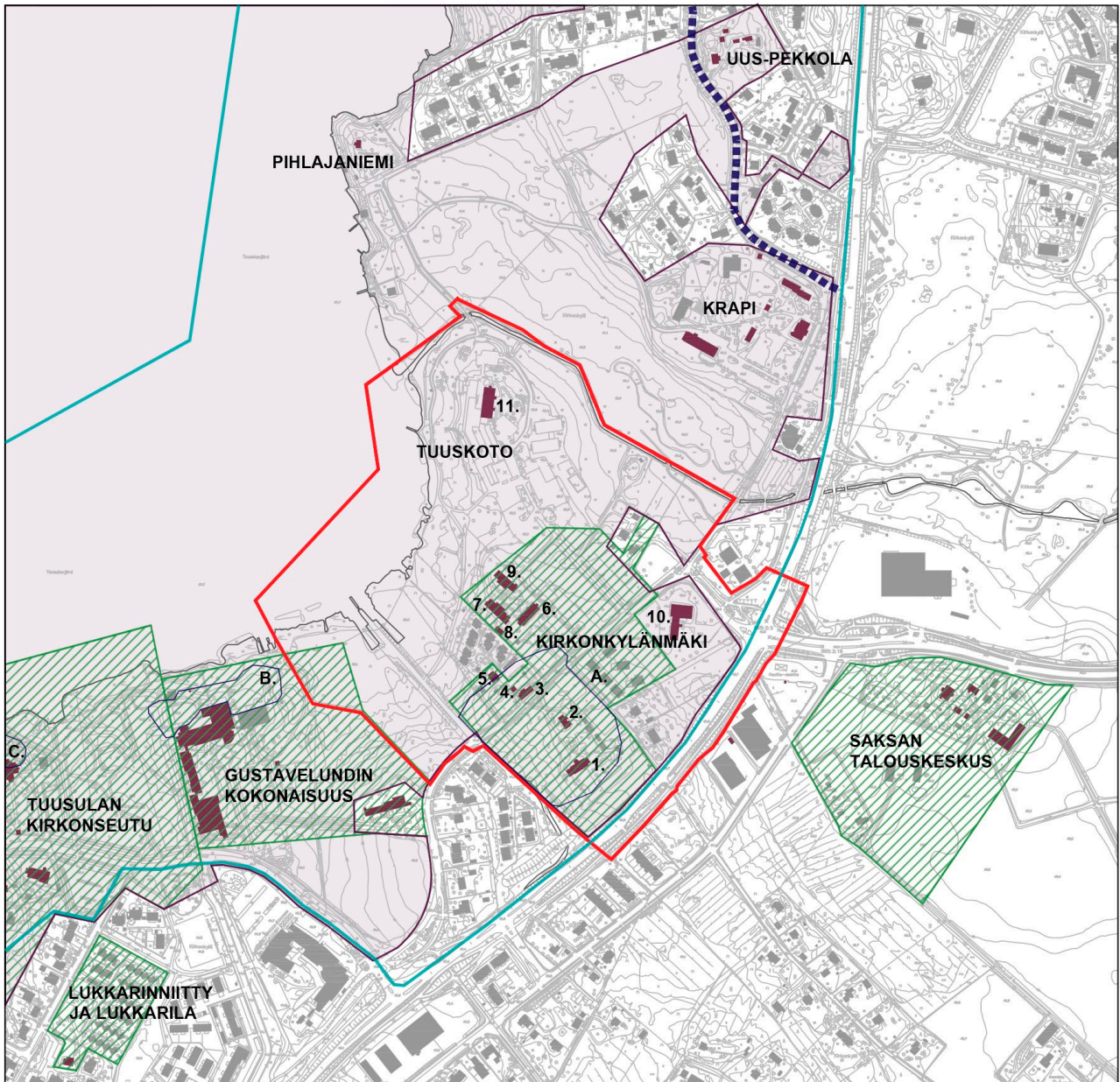
puukujaa ei ole vielä näkyvässä, mutta puukuja on esitetty 1958 kartassa ja se on näkyvässä 1969 ilmakuvassa. Koivukujaa pitkin kaakkoon on ollut vanhojen karttojen perusteella pitkä näkymä Saksan peltoalueille.

Karttojen perusteella tarkastelualueelle on 60-luvulta alkaen tullut rakentamista laaksoalueille ja samalla avoimet peltoalueet ovat vähitellen supistuneet. 60-luvun jälkeen toteutunut rakentaminen on heikentänyt vanhojen asuinpaikkojen sekä kunnantalon ja Tuuskodon maamerkkiroolia. Vanha risteys on toiminnallisesti siirtynyt Järvenpääntien varteen ja tiemaiseman maamerkeiksi on muodostunut maisemavauriot. Vähitellen tiivistyneestä kaupunkirakenteesta on puuttunut maisemallinen kokonaisuus ja kaava-alueen maisema hahmottuukin nykyisin pääosin epämääräisenä.

Kuva 16. Koivukujan vanhainkoti 1920-luvulla, kuvassa näkyy sisäänkäynnille johtanut koivukuja.

Lähde: www, Virtuaali-Tuusula

Kuva 17. Kulttuurimaisema ja rakennuskanta 1:8000
Lähteet: www, Tuusulan karttapalvelu; www, paikka-
tietoikkuna; Tuusulan kunta, 2014.

Kuva 18. Kunnantalon sisäänkäyntipiha avautui Krapin suuntaan.
Oikeassa alareunassa on tilakeskus, jossa on toiminut kauppa.

Lähde: www, Virtuaali-Tuusula.

Kuva 19. Pappila talvella 1915, jolloin pihapiiri oli huomattavan avoin.

Lähde: Tuusulan museon kuva-arkisto.

Maisemalliset suositukset

Kirkonkylänmäki, nykytila

Kirkonkylänmäen vanhasta asuinpaikasta on säilynyt Kotun, Pappilan ja Koivukujan rakennuksia, hienoa puustoa sekä vanhaa pihapiiriä. Kirkonkylänmäen sijainti on kuvassa 20. Kotunlaaksossa, Kirkkotien varrella on vanhoja puurivejä, joita ei ole vielä näkyvissä 30-luvun ilmakuvasa. Kylämäki ei enää erotu laajemmassa maisemassa 1800-luvun lopun tapaan, koska mäen ympärille on tullut uutta rakentamista.

Kirkonkylänmäen ympärillä olevaa avointa maisemaa on säilynyt vain Koivukujan koillispuolella, nykyisen viljelypalstan kohdalla. Vanhoista asuinpaikkojen välisistä näkymistä on säilynyt näkymä Kotorannasta viljelypalstan yli Krapille. Koivukujan puukuja on uudistettu ja kuusiaita on poistettu. Kuusiaidan paikalla on nykyisin sekapuustoa.

Mäen ympärille viime vuosikymmeninä rakentuneet asuinkorttelit poikkeavat selvästi Kirkonkylänmäen pihapiirin väljystä mittakaavasta ja vaikeuttavat Kirkonkylänmäen hahmottamista myös lähietäisyydeltä. Kirkonkylänmäki on nykyisin myös hyvin puustoinen ja vanhat rakennukset erottuvat Kotun päärakennusta lukuun ottamatta heikosti Kirkkotieltä katsottaessa.

Kirkonkylänmäki, tavoitteet

Maisemallinen suositus olisi parantaa Kirkonkylänmäen hahmottamista kulttuurihistoriallisena kokonaisuutena. Tiivistyvässä kaupunkirakenteessa sen voisi toteuttaa esimerkiksi mäen ympäri kulkevalla kulttuuriulkoilureitillä, josta vanhaa kylämäkeä voisi tarkastella.

Kirkonkylänmäen koillispuolelle, viljelypalsta-alueelle on tutkittu rakentamista. Kirkonkylänmäen näkyminen Piiliojan laaksoon on 60-luvun jälkeen merkittävästi heikentynyt laaksoalueen rakentamisen ja maiseman umpeutumisen johdosta. Kotorannan ja Krapin välillä on säilynyt näkymäyhteys ja Koivukujan ja Krapin välille voisi avata näkymän puustoa poistamalla.

Koivukujan ja Kotorannan sekä Krapin välillä oleva näköyhteys olisi suositeltavaa säästää ja sulkeutunein osin avata puistoksi. Asemakaavaehdotuksen lähtökohdaksi on kuitenkin määritelty, että nykyiselle viljelyalueelle tulee rakentamista. Laaja avoin puisto tarkoittaisi potentiaalisten rakentamiskohteiden merkittävää supistumista kaava-alueella, mikä voi aiheuttaa kaavataloudellisia haasteita.

Uuden korttelirakenteen sisällä olisi suositeltavaa säilyttää ainakin näkymä Kotorannankujalta Koivukujan pylväikköpäättyyn (kuva 21). Kirkonkylänmäen koillispuolelle olisi suositeltavaa jättää vähintään kapea avoin

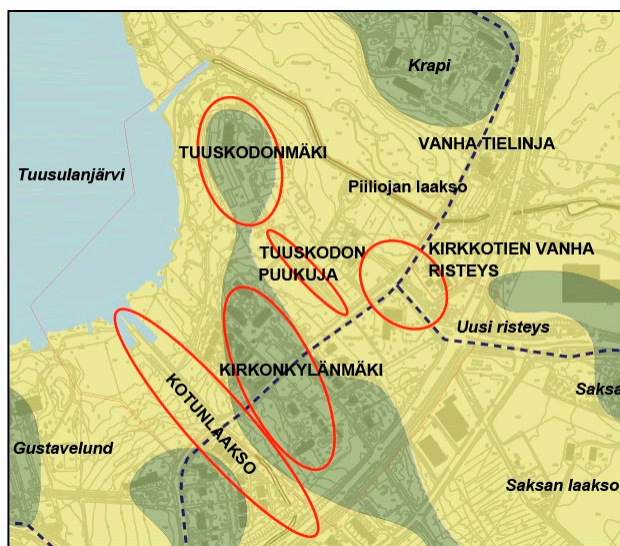
vyöhyke, joka toimisi muistumana vanhasta kylämäen reunasta avoimessa laaksomaisemassa. Vanhaa kuusiriviä ei ole suositeltavaa palauttaa supistuvaan maisematilaan. Reunan vanha puusto tulisi säilyttää ja poistaa muuta kasvillisuutta niin, että rakennukset ja puukuja näkyisivät hyvin Kirkkotieltä ja Kotorannankujalta.

Kotorannan olisi suositeltavaa näkyä Kotorannankujalta kaavaehdotuksessa olevan puiston läpi (kuva 26). Uuden asuinkorttelin rajaukseen tulee kiinnittää huomiota, jotta rakennus näkyisi tieltä.

Piiliojan laaksomaisemassa uusi asuinalue voisi muodostaa uuden reunan jo toteutunutta rakentamista mukailen lähempänä laakson pohjaa. Uusi reuna voisi toimia avoimessa laaksomaisemassa parina Krapin puolen vihreälle reunalle.

Mittakaavaltaan poikkeava asuinrakentaminen olisi suositeltavaa rajata vanhoista pihapiireistä mahdollisuuksien mukaan istutuksilla. Kirkonkylänmäen mahdollinen täydennysrakentaminen tulisi suunnitella huolellisesti huomioiden vanhan pihapiirin mittakaava ja asettelu.

Kirkonkylänmäen lounaispuolen Kotunlaaksoon suositellaan maiseman avaamista. Maisemarakenteen solmukohdaksi ja Kirkonkylänmäkeä voisi korostaa tilanvaihtelulla, jossa kapea laakso olisi avoin ja kylämäki sekä eteläisempi asuinkortteli puustoisempi. Pappilarakennusta olisi suositeltavaa nostaa esille avaamalla näkymiä Kirkkotieltä (kuva 25) sekä Järvenpääntieltä. Tuusulanjärvelle voisi avata näkymän Järvenpääntieltä asti. Historiallisten näkymien avaukset tulisi kuitenkin tehdä harkiten niin, että myös nykyiset luontoarvot ja merkitys osana puustoista verkostoa huomioidaan.

Kuva 20. Kirkonkylänmäen sijainti.

Kuva 21. **Koivukuja** viljelypalstan suuntaan koilliseen. Vasemmalla Koivukujan päädyn hieno pylväikkökuisti ja oikealla Kotoranta.

Kuva 22. **Kirkonkylänmäki** etelästä Kirkkotietä pitkin saavuttaessa. Laaksoalueen uudemmat rakennukset sekä puusto estää kirkonkylänmäen ja sen vanhojen rakennusten näkymisen.

Kuva 23. Uusi omakotialokortteli hallitsee **Kirkonkylänmäen** reunaan Kirkkotietä pohjoisesta saavuttaessa.

Kuva 24. **Kirkonkylänmäen** pohjoisreunalla on hieno- ja yksittäismäntyjä.

Kuva 25. Näkymä **Pappilaan** Kirkkotieltä. Pihapiirin puusto peittää näkymiä vanhoihin rakennuksiin.

Kuva 26. Kotorannan pohjoispuolen puistoalueelta ja Kotorannankujalta tulisi säästää **näkymä Kotorantaan**.

Kuva 27. **Kotun päärakennus** on Kirkkotiessä kiinni ja toimii tiemaiseman maamerkinä. Rakennus on jäänyt kuitenkin kuoppaan, kun nykyinen tie on rakennettu ylemmäksi.

Tuuskodonmäki, nykytila

Tuuskodon uudemmat osat ja väliaikaiset koulurakennukset ovat heikentäneet Tuuskodon maamerkkiroolia Piiliojan laaksossa (kuva 30). Tuuskoto näkyy edelleen hienosti Krapilta ja Ilmari Kiannon kujalta Piiliojan avoimen laakson (kuva 31) yli sekä Gustavelundin rannasta ja järveltä. Pihapiirin puusto peittää rakennusta kuitenkin jonkin verran. Koulurakennukset ja Tuuskodon laajennukset tullaan purkamaan ja Tuuskodonmäelle tutkitaan uutta rakentamista.

Tuuskodon puukuja

Tuuskodolle johtanut puukuja on kaadettu 2021. Näkymä kohti Saksan peltoalueita on sulkeutunut Järvenpääntien varressa kasvillisuudella sekä rakentamisella (kuva 32). Myös Saksan eteläpuolen peltoalueita on metsittynt.

Tuuskodonmäki, tavoitteet

Maisemahistoriallisten kerrostumien säilyttämiseksi suositellaan, että Tuuskodonmäki muodostaisi jatkossakin maamerkkimäisen kokonaisuuden Piiliojan laaksossa. Mäkea voisi korostaa sen eteläpuolelle jätettävällä avoimella puistovyöhykkeellä. Maisemahistoriallisista syistä olisi suositeltavaa avata näköyhteys järvelle asti, mutta

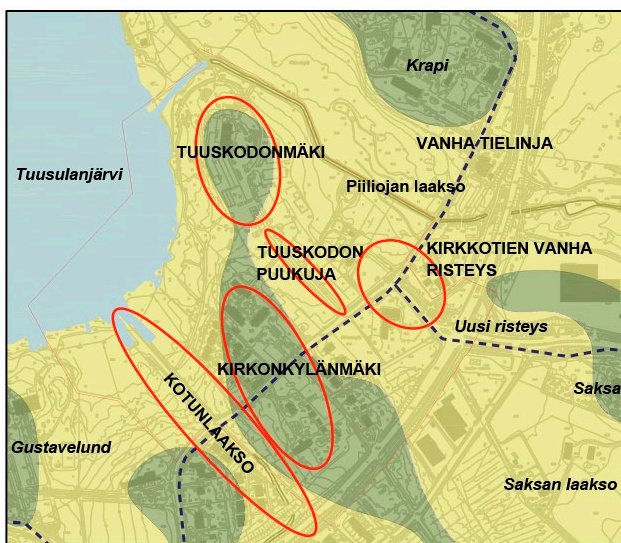
rantametsän luontoarvojen takia sitä ei katsota mahdolliseksi. Mäen pohjoispuolinen ranta-alue olisi suositeltavaa säilyttää ainakin osittain avoimena.

Tuuskodon pihapiirin puustoa on suositeltavaa varovasti vähentää niin, että rakennus säilyttäisi näkyvyytensä Piiliojan laaksomaisemassa.

Tuuskodon puukujan palauttaminen

Tuuskodon puukujan palauttaminen on suositeltavaa, jotta alueella säilyisi myös uudempia maisemahistoriallisia kerrostumia. Muistuman Saksan peltoalueille avautuvasta maisemasta voisi säilyttää avoimella puistokaistalla puukujan päätteessä. Viereiselle omakotitalokorttelille olisi suositeltavaa istuttaa avointa puistonäkymää rajaava vihreä reuna, joka ohjaisi katseen kohti Järvenpääntietä. Näkymän päätteenä voisi lähellä Järvenpääntietä olla esim. valaistu yksittäispuu.

Tiivistyvässä kaupunkirakenteessa puukuja voidaan palauttaa myös metsälehmuksilla. Koivu ja metsälehmus ovat Rantatien ja Kirkkotien alueen perinteisimmät puukujanteen puulajit (kuva 29). Puukuja voidaan toteuttaa myös yksirivisenä, koska kuja on alun perin ollut osittain yksirivinen.

Kuva 28. Tuuskodonmäen ja Tuuskodon puukujanteen sijainti.

Kuva 29. Puukujanteet ovat olleet alueelle ominainen elementti, kuvassa vanhan kunnantalon lehmuskujanne.

Kuva 30 Näkymä Krapilta Tuuskodonmäelle. Vasemmalla ovat väliaikaiset koulurakennukset, jotka hallitsevat tällä hetkellä Piiliojan laaksomaisemaa. Tuuskodon vanhin osa erottuu laaksomaisemassa, mutta pihapuusto on alkanut peittämään rakennusta. Rantapuusto, Tuuskodon lisärakennukset ja koulu estävät vanhat näkymät järvelle. Järvi pilkistää hieman Tuuskodonmäen oikealla puolella.

Kuva 31. Näkymä Ilmari Kiannon kujalta kevyenliikenteen väylää pitkin Tuuskodonmäelle. Tuuskodon pihapuusto peittää rakennuksen kesäaikaan.

Kuva 32. Näkymä Tuuskodon entistä puukujaa pitkin kaakkoon. Näkymä Saksan peltoalueille on sulkeutunut.

Kirkkotien vanha risteys, nykytila

Risteyksen sijainti on vanhojen karttojen perusteella pääosin nykyisiä tielinjoja vastaava (kuva 36). Risteyksessä Kirkkotie tekee nykyisin mutkan ja vanha tielinja jatkuu kevyenliikenteen väylänä Piiliojan laakson poikki Krapille.

Järvenpääntie sekä rakentaminen risteyksen ympäristössä on heikentänyt kunnantalon roolia risteyksen maamerkinä. Järvenpääntien ja Kirkkotien risteyksen itäpuolen maamerkinä toimii nykyisin huoltoasema ja varastorakennus (kuva 34). Kunnantalon näkymistä Järvenpääntielle estää oleva kasvillisuus sekä kunnantalon edessä oleva kierrätyspiste.

Kunnantalon sisäänkäyntipiha on siirtynyt Järvenpääntien puolelle myöhemmän lisäsiiven mukana ja maisemallinen yhteys Krapin suuntaan on heikentynyt (kuva 35). Vanhalla näkymälinjalla on nykyisin suuri kuusi (kuva 33). Kirkkotien varressa on mahdollisesti alkuperäinen 1930-luvun ilmakuvasa näkyvä lehmuspuukuja. Saksan suunnasta saavuttaessa vanhan risteyksen näkymän päätteenä on muuntamorakennus (kuva 35). Vanha tilakeskus on purettu.

Kirkkotien vanha risteys, tavoitteet

Kunnantalo voisi toimia vastaparina Saksan pelloille avautuvalle näkymälle. Järvenpääntien risteyksen uudelleenjärjestelyjä on tutkittu ja risteyksen tilanne saattaa muuttua. Huoltoaseman ja varastorakennuksen siirtoa pois tiemaiseman maamerkkipaikalta kannattaa harkita ja mahdollisuuksien mukaan avata esteettömät näkymät risteyksestä Saksan pelloille sekä kunnantalolle. Kunnantalon edessä oleva kierrätyspiste olisi suositeltavaa siirtää sivummaksi.

Kuva 33. Kunnantalon näkymälinja ja hieno pääjulkisivu peittyvät ison kuusen taakse. Risteyksessä sijaitsevaa ja kulttuurihistoriallisesti arvokasta julkisivua voitaisiin korostaa esim. valaistuksella.

Vanhasta risteyksestä sekä kunnantalolta olisi suositeltavaa säilyttää avoin näkymä Piiliojan laaksoon sekä Krapille. Rakennuksesta kohtisuora näkymä laaksoon on osittain sulkeutunut ja sitä voisi avata. Kunnantalon pihassa, vanhalla näkymälinjalla olevan kuusen voisi poistaa.

Näkymän päätteessä Saksan suunnasta saavuttaessa voisi mutkassa olla esim. valaistu yksittäispuu. Nykyinen muuntamorakennus olisi suositeltavaa siirtää sivummaksi. Näkymän päätteeseen voisi tulla vanhaa tienäkymää mukailien rakennuksen pääty. Kunnantalon koillispuolen uudemmat rakennukset olisi suositeltavaa rajata istutettavalla reunalla, jotta katse hakeutuisi vanhassa risteyksessä kunnantalolle sekä Piiliojan laaksoon.

Kuva 34. Näkymä vanhasta risteyksestä Saksan suuntaan. Huoltoasema peittää hienon peltonäkymän.

Kuva 35. Näkymä kunnantalolta Krapille on osittain sulkeutunut. Muuntamorakennus toimii risteyksialueen maamerkinä.

Kuva 36. Maisemakuvan nykytilan analyysi 1:8000

MAISEMAN ARVOT

- Maisemassa erottuva kulttuurihistoriallinen / kulttuurihistoriaa ilmentävä maamerkki
- Maisemassa erottuva vanha asuinpaikka
- Oleva hieno / säilynyt kulttuurihistoriallinen näkymä
- Säilynyt vanha tielinja
- Avoimena säilynyt laaksoalue
- Avoimet-puoliavoimet vanhat puutarhat ja puistot
- Oleva puukuja
- Maisemallisesti merkittävä yksittäispuu

MAISEMAN ONGELMAT

- Maisemassa heikosti erottuva kulttuurihistoriallinen maamerkki
- Maisemassa heikosti erottuva vanha asuinpaikka
- Sulkeutunut kulttuurihistoriallinen näkymä
- Sulkeutunut laaksoalue
- Heikosti erottuva maisemarakenteen solmukohta
- Maamerkkirakennus, maisemavaurio
- Vanhan asuinpaikan pihapiirin huonosti sopiva täydennysrakentaminen

Näkymät Tuusulanjärvelle ja laaksoihin, nykytila

Kaava-alueen ranta-alueilla kasvaa nykyisin tiheä rantametsä, joka estää aikaisempien vuosisatojen pitkät näkymät Tuusulanjärvelle. Rantametsistä on tunnistettu useita luontoarvoja eikä järvinäkymien avaamista pidetä luontoarvojen takia enää mahdollisena. Osaa rantametsistä on laidunnettu lampaille ja laidunnetut osat ovat kasvillisuudeltaan paikoin hieman väljempää.

Tuusukodon länsipuolella rannassa on avoimesta puoliavoimeen vaihteleva puistoalue, josta on hienoja näkymiä järvelle. Kotuntietä pitkin on kapea näkymä Kirkkotieltä venelaiturille ja järvelle.

Merkittävä osa Piiliojan laaksoa on säilynyt avoimena golfkenttänä. Krapiin johtavalta kevyenliikenteen väylältä, entiseltä Kirkkotieltä on säilynyt näkymä laaksoa pitkin luoteeseen. Järvenpääntien varressa laaksossa on uudempi rakennuksia sekä kuusiaita, joka katkaisee Piiliojan laakson näkymän.

Näkymät Tuusulanjärvelle ja laaksoihin, tavoitteet

Kotunlaaksoon suositellaan avattavaksi näkymä Järvenpääntieltä asti Kirkonkylänmäen korostamiseksi ja pidemmän järvinäkymän saavuttamiseksi (kuva 39). Piiliojan laaksosta, Järvenpääntien varresta olisi suositeltavaa poistaa kasvillisuutta, jotta laaksoon avautuisi näkymät kahteen suuntaan. Uudemmat rakennukset Järvenpääntien varressa voisi mahdollisuuksien mukaan rajata avoi-

Kuva 37. Järvinäkymä Kotuntietä pitkin on kaava-alueen ainoa säilynyt näkymä Kirkkotieltä järvelle.

mesta laaksosta istutettavalla reunalla. Piiliojan laakson pumppaamo suositellaan maisemoitavaksi istutuksilla.

Krapin suunnalta pitkien näkymien avaaminen järvelle Tuuskodon mäen eteläpuolelta ei ole luontoarvojen takia mahdollista. Osittain sulkeutunut näkymä Krapilta Tuuskodon mäen pohjoispuolta järvelle olisi suositeltavaa säilyttää ja mahdollisuuksien mukaan avata.

Tuusukodon uudemmat lisärakennukset tullaan purkamaan. Tuuskodon eteläjulkisivun ja rantapuiston kohdalta voisi mahdollisesti saada avattua näkymän Krapilta järvelle (kuva 38). Krapilta avautuu nykyisin näkymä Piiliojan laaksoon kuitenkin melko alhaalta eikä järvi todennäköisesti näy Krapin alarinteestä. Aikaisemmin Piiliojan laakso on avautunut ylärinteessä, todennäköisesti heti Krapin päärakennuksen eteläpuolelta. Krapin ylärinteessä on nykyisin puustoa ja parkkipaikka. Järven näkyminen Tuuskodon eteläpuolelta todennäköisesti edellyttäisi uudelleenjärjestelyjä Krapin ylärinteessä.

Kuva 38. Näkymä Krapilta Tuuskodolle vanhan Rantatien paikalta. Ylärinteestä avautuvan näkymän edessä on parkkipaikka ja puustoa. Asemakaavaehdotuksen tavoitteena on avata näkymälinja Tuusulanjärvelle, kun Tuuskodon purettavat osat ja väliaikaiset koulurakennukset poistuvat.

Kuva 39. Maisemakuvan suunnitelma 1:8000

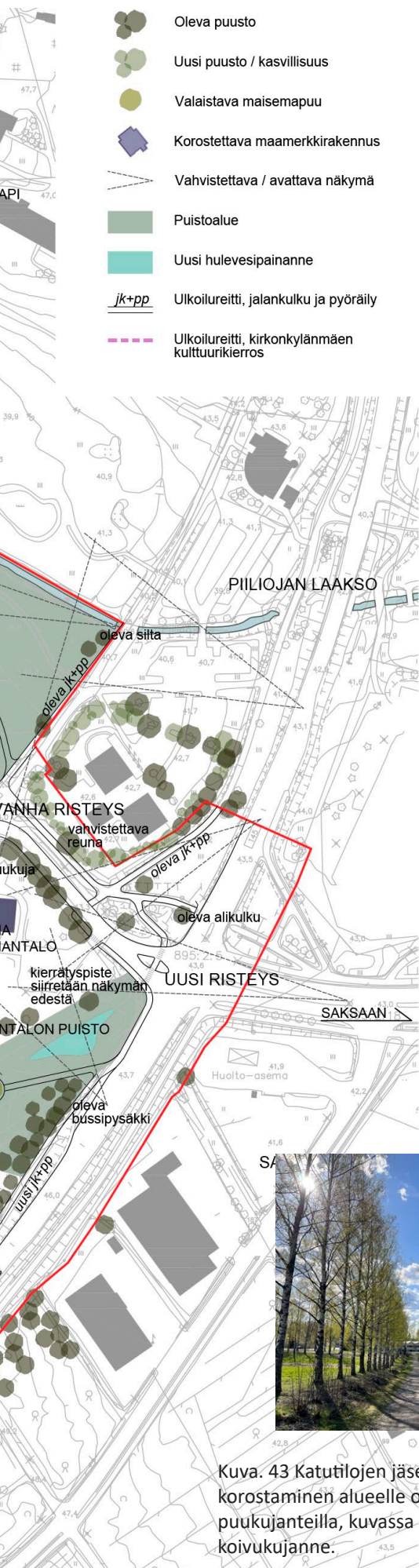
SÄILYTETTÄVÄT	UUDET
Korostettava maamerkki	Uusi näkymän päätte esim. valaistu puu
Vanha tielinja	Avattava maisematila
Säilytettävä avoin maisematila	Uusi / vahvistettava monikerroksinen vihreä reuna
Avoin-puoliavoin puisto / puutarha	Suosteltava uusi / vahvistettava monikerroksinen vihreä reuna
Suljettu rantametsä	Avattava näkymä
Säilytettävä ja vahvistettava oleva näkymä	Uusi puukuja
Korostettava puukuja	
Korostettava maisemapuu	

Maisemasuunnitelma

Kuva 40. Maisemasuunnitelma 1:3000

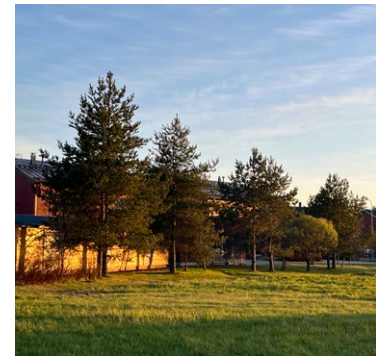
Maisemasuunnitelman tavoitteena on tukea alueen kulttuuri- ja maisemahistoriallisia arvoja, parantaa virkistysmahdollisuuksia sekä niiden toiminnallisuutta.

Umpeenkasvaneita näkymiä avataan. Uudisrakentamista sopeutetaan kulttuuriympäristöön vihreiden, transparenttien reunojen avulla (kuva 41,42). Alueelle perinteisiä puukujanteita palautetaan, kuten Tuuskodon kujanne. Lisäksi uusien puukujanteiden avulla jäsennetään uuden rakentamisen alueita ja katutiloja (kuva 43). Tärkeiden näkymäakselien päätteeksi voidaan istuttaa maisemapuita tai nykyisiä puuryhmiä nostetaan esille esim. valaisemalla (kuvat 44, 45).

Tuuskodon rannan puistovyöhykkeelle tulee uusi oleskelupaikka rantareitin varrella ja vanhat toiminnot kuten koirien uimaranta ja laidunalueet säilyvät. Kotorannanpuistoon avautuu uusi puistoakseli Krapin suuntaan. Rantareittiä jatketaan Kotunpuiston läpi tarjoten miellyttävämpi ja turvallisempi reittiosuus.

Kirkonkylänmäen kiertävällä kulttuurikierroksella pyritään nostamaan vanhaa kylämäkeä esille. Vanhoihin rakennuksiin avataan reitiltä näkymiä ja reitin varrella voidaan opastein kertoa lisää paikan ja rakennusten historiasta.

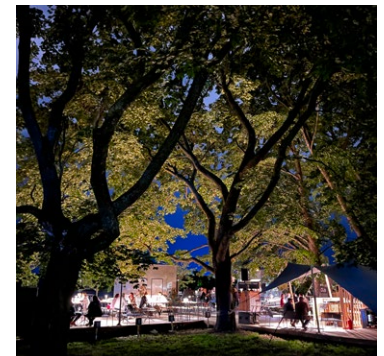
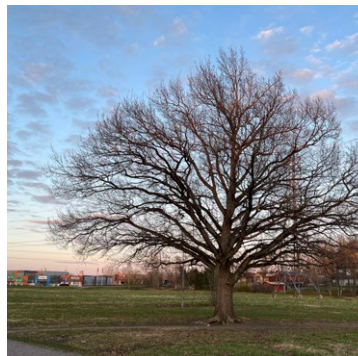
Tuusulanjärvestä on muodostunut suosittu talviurheilupaikka. Kotunpuistoon tehdään järjestelyjä, jotka tukevat talvirkistystä, mm. uusi pysäköintialue sekä varaus huoltorakennukselle. Kotuntien venevalkaman järjestelyjen parantamisella uudella T-laiturilla matkaluistelun olosuhteet parantuvat, sekä syntyy uusi oleskelupaikka Tuusulanjärven rantaan.

Kuva 41, 42. Uudisrakentamista ja nykyistä rakennuskantaa voi sopeuttaa kulttuuriympäristöön vihreiden, transparenttien reunojen avulla.

Kuva. 43 Katutilojen jäsennointi ja korostaminen alueelle ominaisilla puukujanteilla, kuvassa Gustavelundin koivukujanne.

Kuva 44, 45. Yksittäispuiden käyttö näkymälinjojen päätteinä. Yksittäisiä komeita puita voi myös valaista, mikä tuo valoa pimeään vuodenaikaan.

Kotuntien venevalkama, Kotunpuisto ja Kotorannanpuisto

Kotuntien venevalkama

Tuusulanjärven rannat ovat monin paikoin yksityisiä. Mahdollisuuksia päästä rantaan, aivan veden äärelle, ei ole monia. Tuusulanjärven Tuusulan kunnan puoleisella osalla ei ole myöskään yhtään julkista uimapaikkaa.

Selvityksen ehdotus on, että venevalkaman nykyisen laiturin uloin osa korvataan uudella T- mallisella raskasponttonilaiturilla (kuva 47). Raskasponttonilaiturin leveä laituriosuus on monikäyttöinen: se toimii oleskelulaiturina, jossa pääsee aivan veden äärelle, tarjoten paikan rentoutumiseen ja ympäristön kauneudesta nauttimiseen. Uusi laituriosuus palvelee myös vesibussien – tai lauttojen pysähdyspaikkana. Talvisin leveä laiturii toimii matkaluistelun lähtöpisteenä. Leveällä laiturilla on mukavasti tilaa luistintenvaihtoon ja laiturilta on helppo lähteä luistelemaan Tuusulanjärven matkaluisteluradalle.

Kotuntien venevalkamassa on nykyisin 71 soutuvenepaikkaa. Venepaikkojen lisääminen merkittävästi on haastavaa, koska valkaman laajennuksen vuoksi jouduttaisiin kaatamaan metsää ja ruoppaamaan (kuva 46). Valkaman kummallakin puolella on viitasammakoesiintymiä ja arvokas metsäkohde, ja valkaman laajennus uhkaisi luontoarvoja. Viitasammakko on direktiivilaji eli erityisen suojelun piirissä. Tarvittavien lupien saaminen voisi olla hankalaa ja hanke tulisi kalliiksi toteuttaa, joten selvityksessä ei ole esitetty venevalkaman laajentamista. Venevalkamaan voidaan saada jonkin verran lisäpaikkoja, esim. 6-12 kpl, tulevan T-laiturin varren pidentämisellä. Suunnitelmassa on esitetty 80 venepaikkaa (kuvat 50, 52)

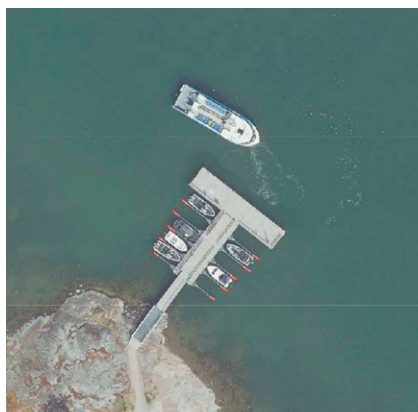
Venevalkamaan voidaan toteuttaa uusi U-mallinen melontalaituri, joka helpottaa kanoottiin tai sup-laudalle nousua (kuva 48). Melontalaituri on mahdollista toteuttaa esteettömänä.

NYKYISET VIRKISTYSPALVELUT

- Pysäköinti, virkistykseen liittyvä
- Bussipysäkki
- Venesatama
- Nähtävyys / maamerkki
- Koulun liikuntasali
- Majoitus
- Ravintola
- Tapahtumapaikka
- Leikkipaikka
- Urheilukenttä / Lähiliikuntapaikka
- Koirien uimapaikka
- Viljelypalsta-alue
- Golf
- Liikuntavälinevuokraamo
- Huoltorakennus
- Laituri
- Sauna
- Oleskelupaikka

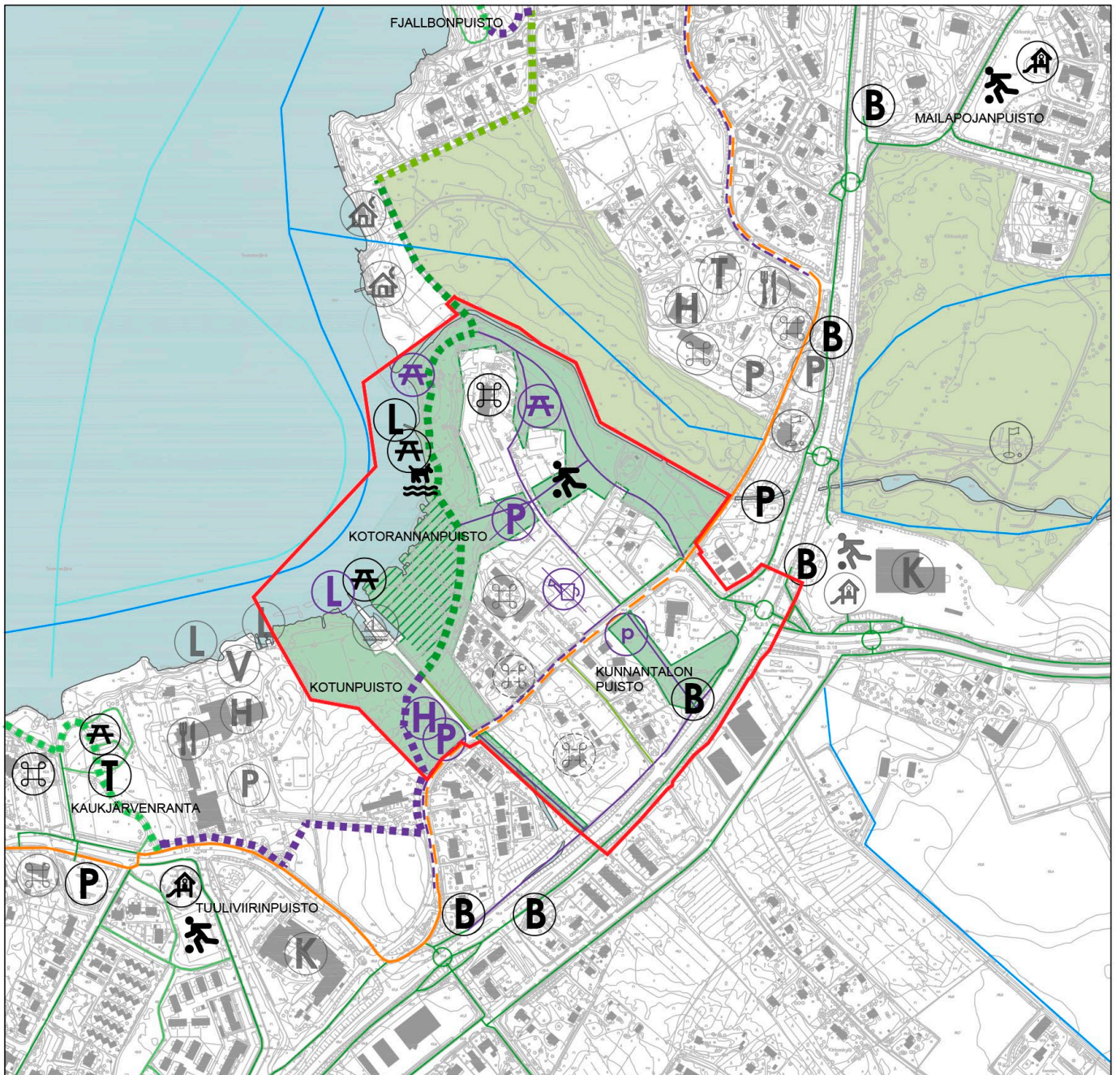
Kuva 46. Venevalkama rajautuu arvokkaisiin luontokohteisiin.

Kuva 47. Raskasponttonilaituri Espoon Pentlassa. Kuva: Espoon kaupunki

Kuva 48. Esteetön melontalaituri. Kuva: Savorak laiturit

Kuva 49. Uudet, mahdolliset virkistyspalvelut 1:8000

UUDET, MAHDOLLISET VIRKISTYSPALVELUT

- Uusi huoltorakennus
- Uusi oleskelupaikka
- Uusi pysäköinti
- Uusi väliaikaispysäköinti
- Kehitettävä laiturialue
- Poistuva viljelypalsta-alue
- Poistuva pysäköinti

..... Uusi ulkoilureitti, Tuusulanjärven rantareitti

— Uusi ulkoilureitti

PALVELUN JULKISUUS

- Julkinen
- Puolijulkinen (yksityisessä omistuksessa / julkinen palvelu, jonka käyttöön liittyy rajoituksia)
- Yksityinen

Huoltorakennus

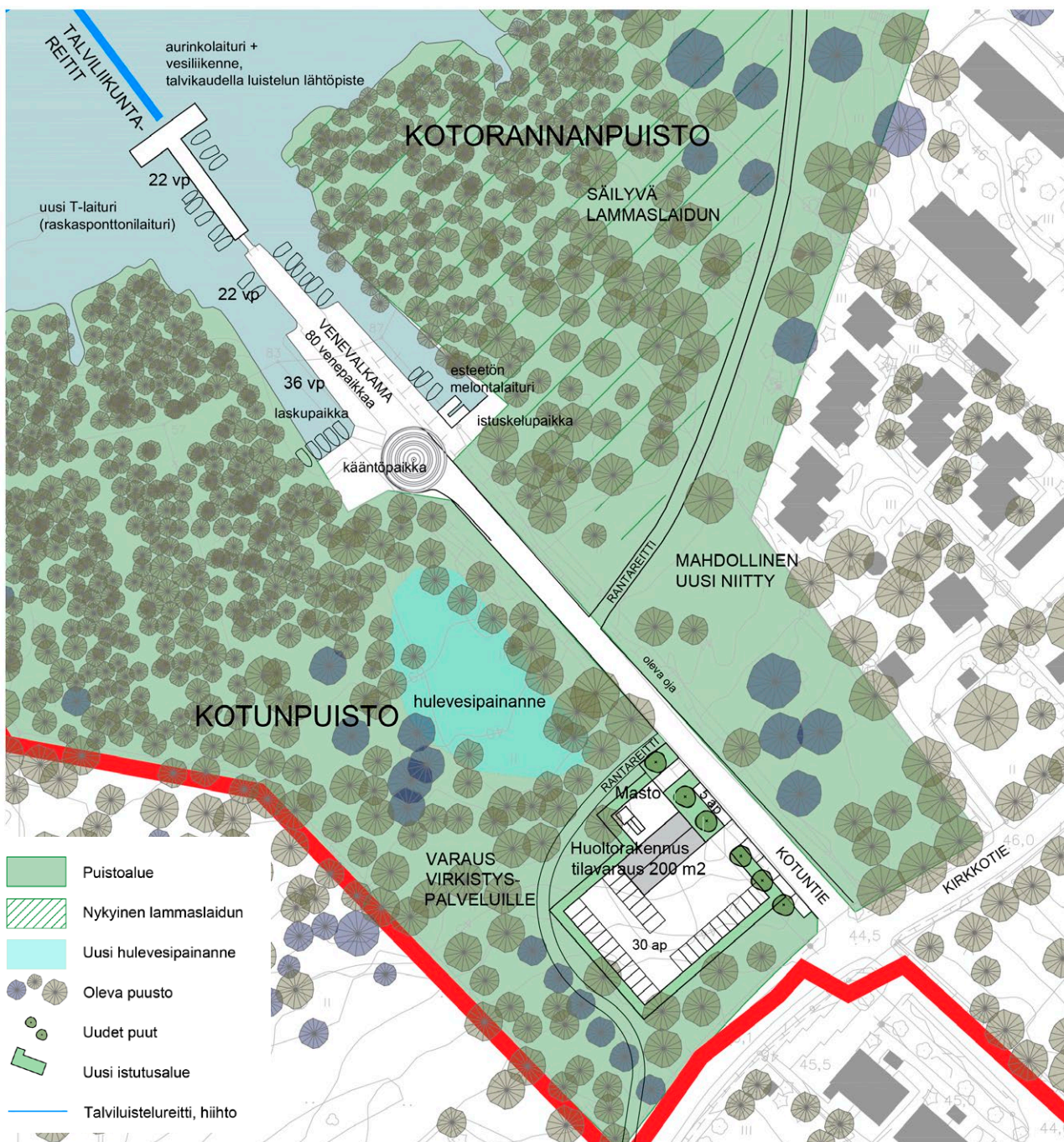
Pysäköintipaikan yhteyteen tulee 200 m² tilavaraus uudelle huoltorakennukselle. Huoltorakennus palvelisi erityisesti Tuusulanjärven matkailusteluradan ja hiihtolatuksen ylläpitoa. Rakennukseen on mahdollista sijoittaa wc:t veneilijöiden, ulkoilijöiden ja talviliikkujien käyttöön.

Pysäköintipaikan viereen tulee tilavaraus uudelle 5G-mastolle.

Kotuntien uusien toimintojen - parkkipaikan, huoltorakennuksen ja maston - sijoitukseen rinteeseen, kauemmas ranta-alueesta, on vaikuttanut Tuusulanjärven tulva-alue, maaperän rakennettavuus sekä rannan luontoarvot.

Kotunpuiston pysäköinti

Tuusulanjärvestä on tullut viime vuosina suosittu talviturheilukohde, etenkin matkailustelu vetää kävijöitä. Viikonlopon aikana järven jäällä saattaa parhaimmillaan olla tuhansia kävijöitä. Luistelemaan tullaan pääosin autoilla. Pysäköinti on ollut vaikeaa ja on aiheuttanut jopa potentiaalisia vaaratilanteita, kun pelastusreitit ovat olleet tukossa väärin pysäköityjen autojen vuoksi. Kotunpuistoon ehdotetaan uutta pysäköintipaikkaa (kuva 50), jossa on 30 autopaikkaa. Lisäksi Kotuntietä levennetään ylärinteessä 2,5 metriä, jotta saadaan 5 kpl tienvarsipaikkoja.

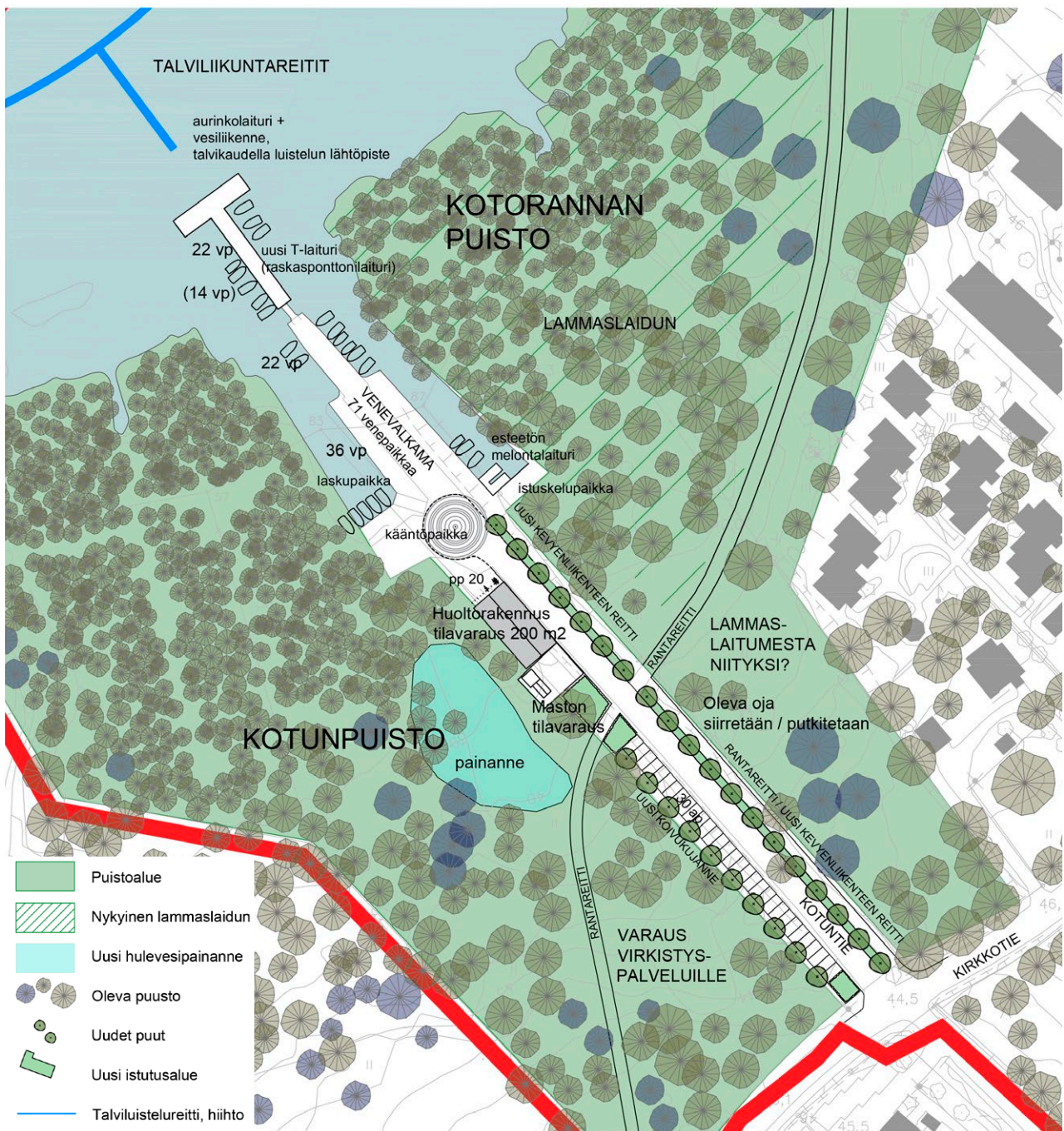
Kuva 50. Kotunpuiston ja venevalkaman järjestelyt, vaihtoehto 1
Kotunpuiston järjestelyistä laadittiin kaksi erilaista vaihtoehtoa, joista vaihtoehto 1 on maisemasuunnitelmassa.

Kuva 51. Matkaluistelusta on tullut suosittu harrastus Tuusulanjärvellä, mikä on lisännyt tarvetta autopaikoille.

Kuva 52. Kotunpuiston ja venevalkaman järjestelyt, vaihtoehto 2

Vaihtoehtoversiossa Kotuntietä on levennetty ja pysäköintipaikat (30 kpl) on sijoitettu tien varteen. Lisääntyvän autoliikenteen vuoksi virkistysreitti on eroteltu puuistutuksella ajoväylästä Kotuntielle. Huoltorakennus ja masto ovat lähempänä rantaa.

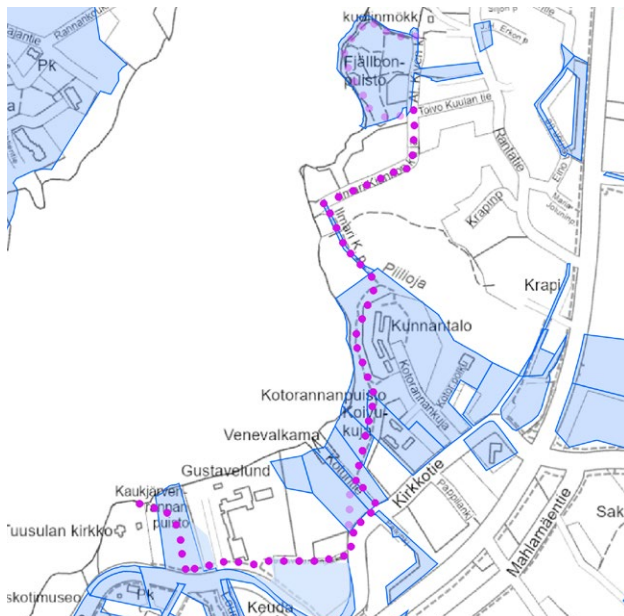

Rantareitti

Nykyään rantareitti kulkee Kotorannan puiston ranta-alueella virkistysreittiä pitkin, mutta Kotuntielle tultaessa kulku siirtyy ajoväylälle ja jatkuu Kirkkotietä pitkin ajoväylällä. Selvityksessä ehdotetaan, että Kotunpuistoon tehdään uusi virkistysreitti, jota pitkin rantareitti jatkuu Kirkkotielle.

Tuusulanjärven rannat ovat monin paikoin yksityisiä. Tuusulan rantareitti on oleellinen elementti Tuusulanjärven virkistykseksi. Tuusulan rantareitti kokoo varrelleen monet alueen huippukohteet, kuten Tuusulan vanhan kirkon, Kaukjärvenrannanpuiston, Gustavelundin, Kotorannanpuiston ja Fjällbon puiston.

Rantareitissä on vielä jonkin verran epäjatkuvuuskohtia. Maisemasuunnitelmassa on ehdotettu uutta rantareitin jaksoa Kotunpuistoon. Lisäksi tarkastelualueen ulkopuolelle selvityksessä ehdotetaan, että rantareitti kulkisi Gustavelundin koivukujanteen kautta.

Kuva 53 ja 54 (alla). Tuusulan rantareitti voisi kulkea Gustavelundin koivukujannetta pitkin.

Koirien uimapaikka

Nykyään Kotorannanpuistossa on koirien uimapaikka. Selvityksessä suositellaan, että koirien uimapaikka säilyisi entisellä paikallaan, mutta se voitaisiin aidata virkistysreitin suuntaan, koska osa käyttäjistä on kokenut kapealla rantakaistalla vapaana juoksevat koirat pelottaviksi.

Puistoakseli

Kotorannan ja Tuuskodon välille tehdään uusi avoin puistoalue, johon voidaan johtaa katualueilta hulevesiä viivytykseen (kuva 57). Uusi puistoalue sijoittuu vanhalle näkemälinjalle Krapilta järvelle. Näkymää järvelle ei luontoarvojen takia voida palauttaa, mutta vanhan näkymän päätteeksi voisi valaista nykyistä puustoa. Myös Piiliojan puoleiseen laakson reunaan voisi puistoon lisätä maisemapuun maamerkiksi. Nykyisen areena paikalle on puistoon ehdotettu ulkoliikuntapaikkaa.

Tuusukodon itäpuolelle, Kotorannankujan päätteeksi on esitetty uusi reitti yhteys Tuuskotoa kiertävälle ulkoilureitille. Uuden reitti yhteyden varteen, Tuuskodon ylärinteeseen on sijoitettu uusi oleskelu- ja näköalapaikka, josta voidaan katsella Piiliojan avointa laaksokokonaisuutta.

Kuva 55. Ideakuva puistoakselistä Piiliojan laakson yli Krapilta katsottuna. Vasemmalla istutuksilla maisemoitu pumpppaamo ja keskellä valaistavia puita.

Kuva 56. Rantalehdot toimivat lammaslaitumina.

Kuva 57. Puiston hulevesipainanteet edistävät luonnon monimuotoisuutta.

Lähteet

Lahti Kirsti et al.: Tuusulanjärven ulkoisen kuormituksen vähentämistoimenpiteitä vuosille 2016-2021, Raportti 17/2016, Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys ry

Manninen, E, Makkonen, H & Nieminen, M (2019). Luontoselvitykset Tuuskodon rannassa Tuusulassa vuosina 2018 ja 2019. Faunatican raportteja 14/2019.

Manninen, E & Makkonen, H (2018). Luontoselvitykset Rivieeran alueella Tuusulassa vuonna 2018. Faunatican raportteja 79/2018.

Mikkola, J (2011) Tuusulan kunta. METSO-inventoinnin loppuraportti. – Innofor Finland Oy.

Pentti, M & Soosalu, L (2021). Tuusulan rantatie, Tuusula: Museotien kunnossapitosuunnitelma. Raportteja 21 / 2021. <https://www.doria.fi/handle/10024/183762>

Sitowise Oy (2023). Tuusulan Rantatien ja Kirkkotien maisemanhoitosuunnitelma. Tuusulan kunta, kaavoitus.

Tuusulan kunta (2014). Kulttuurimaisema ja rakennuskanta. Tuusulan rantatie osa 3/8. https://www.tuusula.fi/attachments/text_editor/32626.pdf?name=3._Tuusulan_Rantatie

Tuusulan museo (2020). Tuusulan kirkkotien kotiseutupolku. Painojussit Oy, Kerava. https://www.virtuaalituusula.fi/attachments/filebank/13.pdf?name=Kotiseutupolku_Tuusulan_Kirkkotien_kotiseutupolku_&_ts=1715075206&dis-p=attachment

Ympäristösuunnittelu Enviro Oy (2015). Tuuskodon ja Fjällbon alueiden luontoselvitys. – Raportti 23.12.2015.

Ympäristösuunnittelu Enviro Oy (2017). Tuuskodon ranta-alueen luontoselvitys 2017. – Raportti

Internet:

Virtuaali-Tuusula. Tuusulan museo. <https://www.virtuaalituusula.fi>

Tuusulan karttapalvelu. <https://kartta.tuusula.fi/>

Paikkatietoikkuna. <https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/>

Tuusulan kunta. https://www.tuusula.fi/sivu.templ?sivu_id=1912

Tringa. <https://tringa.fi/wp-content/uploads/2023/03/Maakunnallisesti-tarkeat-lintualueet-ja-niiden-tunnistaminen-Uudellamaalla-Tringa.pdf>

Kartat:

2343 06 Tuusula. Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto (kokoelma). Kansallisarkisto.

B50:3/ Kirkonkylä / Tusby kyrkoby. Maanmittaushallituksen uudistusarkisto. Kansallisarkisto.

Maanmittauslaitos. Vanhat painetut kartat. <https://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>

Tuusulan kunta. Pohjakartta-aineistoa.

